

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelupaikkojen saatavuus sosiaali- ja terveysalalla - kyselyanalyysi

Arene

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelupaikkojen saatavuus sosiaali- ja terveysalalla - kyselyanalyysi

Sisällys

Johdanto.....	3
Kyselyn luonne.....	4
Tulokset.....	4
Harjoittelupaikkoja ei ole riittävästi ja/tai ne eivät vastaa tarvetta.....	4
Harjoittelupaikkojen saatavuus on heikointa suurilla ja vetovoimaisilla alueilla.....	6
Korkeakoulut maksavat harjoittelumaksuja edelleen tietyistä opiskelijaryhmistä	10
Harjoittelupaikkojen puute aiheuttaa merkittäviä opintojen viivästyksiä.....	12
Vieraskielisille harjoittelupaikan saaminen on erityisen vaikeaa.....	14
Kansainvälisten opiskelijoiden Valviran käsittelyajat suhteessa suomalaisiin opiskelijoihin	17
Johtopäätökset	19
Yhteenveto.....	20

Tammikuussa 2026

Arene

Johdanto

Keskeisimmät havainnot

- **Harjoittelupaikkapula on rakenteellinen ja valtakunnallinen ilmiö.**
Kyselyn tulokset osoittavat, että sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulu harjoittelupaikkojen riittämättömyys ei rajaudu yksittäisiin korkeakouluihin tai alueisiin, vaan on koko koulutus- ja palvelujärjestelmää koskeva rakenteellinen ongelma. Harjoittelupaikkojen tarjonta ei vastaa koulutuksen volyymeja eikä opiskelijoiden todellista sijoittumista.
- **Saatavuusongelmat korostuvat suurilla ja vetovoimaisilla alueilla.**
Harjoittelupaikkojen saatavuus arvioidaan heikoimmaksi suurilla kaupunkialueilla erityisesti yliopistosairaala alueilla. Opiskelijoiden harjoittelut edellyttävät systemaattisesti liikkumista yli alueellisten rajojen, mikä korostaa alueiden välistä riippuvuutta ja osoittaa, että alueellinen tarkastelu ei yksin riitä kuvaamaan harjoittelupaikkatilannetta.
- **Harjoittelupaikkojen puute heijastuu suoraan opintojen etenemiseen.**
Harjoittelupaikkojen riittämättömyys on jo konkretisoitunut opintojen viivästymisinä lukuvuonna 2024–2025 useissa ammattikorkeakouluissa. Viivästymiset liittyvät erityisesti direkttiivien mukaiseen pakollisten harjoittelujaksoiden suorittamiseen ja heikentävät valmistumisen ennakoitavuutta.
- **Vieraskielisissä koulutuksissa harjoittelupaikkatilanne on erityisen haavoittuva.**
Vieraskielisissä koulutuksissa harjoittelupaikkojen saatavuus on keskimäärin heikompaa kuin suomenkielissä koulutuksissa. Haasteet liittyvät ohjaukseen, työyhteisöjen valmiuksiin ja ohjauksen resursointiin, mikä lisää poikkeusjärjestelyjen tarvetta ja kuormittaa korkeakouluja.
- **Nykyinen vastuunjako ja ohjauksen edellytykset eivät vastaa koulutuksen tarpeita.**
Aineisto osoittaa, että harjoittelupaikkojen riittävyyttä ei voida ratkaista korkeakoulujen sisäisin toimin. Ongelma kytkeytyy hyvinvointialueiden rooliin, ohjauksen resursseihin sekä harjoittelujen valtakunnalliseen koordinaatioon. Harjoittelupaikkojen turvaaminen on keskeinen edellytys sote-alan koulutuksen sujuvuudelle ja osaajatuotannolle.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulutuksissa (AMK) käytännön harjoittelujaksot ovat keskeisessä roolissa: tutkintoihin sisältyy tyypillisesti noin 30–90 opintopisteen edestä ammattitaitoa edistävää harjoittelua. Kliininen harjoittelu on edellytys ammattipätevyuden saavuttamiselle ja laadukkaat harjoittelukokemukset tukevat opiskelijoiden osaamisen kehittymistä ja työllistymistä.

Ammattikorkeakouluilla on kyselyn perusteella kahdenlainen harjoittelupaikkoihin liittyvä ongelma. Yhtäältä harjoittelupaikkoja ei ole riittävästi tarjolla tai toisaalta harjoittelupaikkoja näyttäisi olevat tarjolla, mutta ne eivät ole tarpeisiin nähden ammattikorkeakoulun näkökulmasta koulutuksen tavoitteiden mukaisia. Ne ovat opiskelijoiden näkökulmasta esimerkiksi väärässä paikassa, kaukana opiskelu- ja asuinpaikasta tai tarjolla oleva harjoittelupaikka ei vastaa opintojen vaiheen harjoittelutarvetta tai kliinistä erikoistumisalaa. Eli kyse on sekä määrällisestä että laadullisesta ongelmasta.

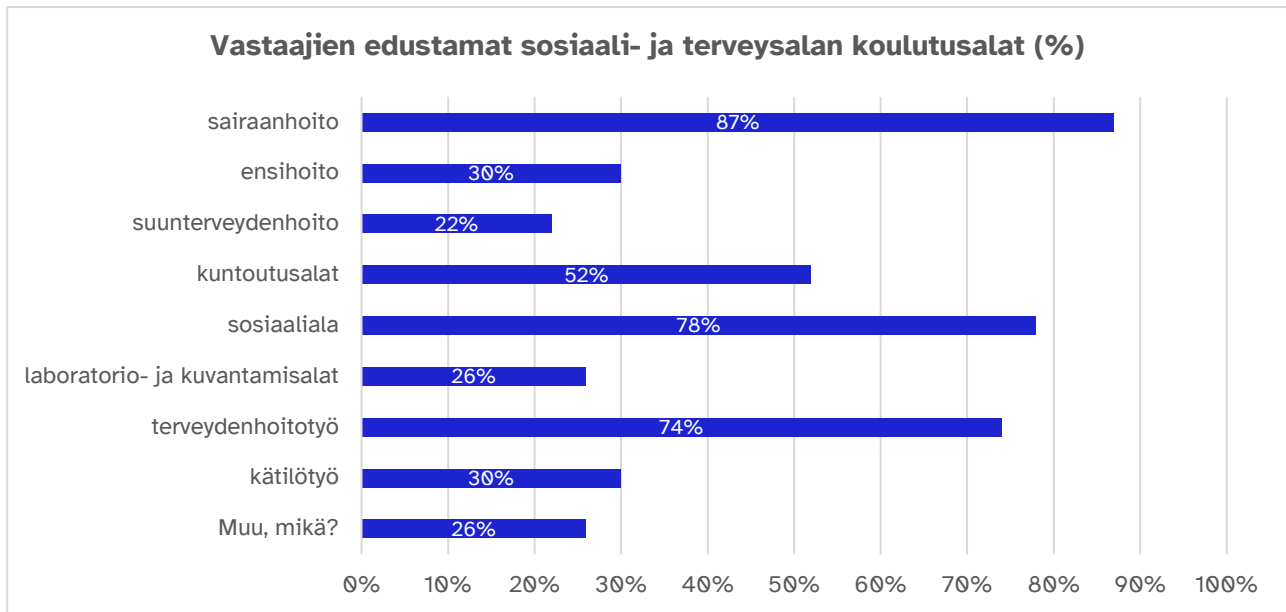
Harjoittelupaikkojen saatavuus vaikuttaa myös suoraan opintojen etenemiseen ja valmistumisaikatauluihin. Harjoittelupaikkojen saatavuus vaikuttaa myös suoraan opintojen etenemiseen ja valmistumisaikatauluihin. Mikäli harjoittelupaikkoja ei ole riittävästi tarjolla sekä laadullisesti että määrällisesti vaarantuvat sekä opiskelijoiden osaamistavoitteet että koulutuksen läpäisy.

Viime vuosina on herännyt huoli siitä, pystyvätkö sote-alan toimijat tarjoamaan tarpeeksi harjoittelupaikkoja kasvaville opiskelijamäärille sote-sektorin painiessa yhtä aikaa sekä rahoitusongelmien että työvoimapulan kanssa. Arene on korostanut, että harjoittelujen turvaaminen on ratkaisevaa sote-alan koulutuksen jatkuvuuden ja alan työvoimatarpeisiin vastaamisen kannalta. Myös opetus- ja kulttuuriministeriön (SOTEKO-hankeen raportti painottaa harjoittelujen merkitystä koulutuksen vetovoimalle ja työelämäyhteyksille.

Tässä raportissa tarkastellaan sote-alan harjoittelupaikkojen riittävyyttä kyselyaineiston pohjalta. Kysely toteutettiin marraskuun 2025 aikana ja siihen vastasi 20 ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan koulutusyksikköä eri puolilta Suomea. Käytännössä lähes kaikki sote-alaa kouluttavat AMK-toimijat antoivat arvionsa

harjoittelupaikkatilanteesta, joten aineisto kattaa laajasti alan koulutuskentän. Vastaajat edustivat monipuolisesti koulutusaloja: esim. 87 prosenttia vastanneista antoi tietoja sairaanhoitajakoulutuksesta, 78 prosenttia sosionomikoulutuksesta, 74 prosenttia terveydenhoitajakoulutuksesta ja 52 prosenttia kuntoutusaloista sekä lisäksi vastauksia tuli terveydenhoitaja-, kätilö-, geronomi-, ensihoidon- ja suun terveydenhuollon koulutuksista.

Aineisto tarjoaa ajankohtaisen kuvan harjoittelupaikkatilanteesta koko maassa. Analyysissa nousee esiin neljä pääilmiötä: (1) harjoittelupaikkojen määrällinen riittävyys, (2) alueelliset erot harjoittelumahdollisuuksissa, (3) vaikutukset opiskelijoiden opintojen etenemiseen ja valmistumiseen sekä (4) vieraskielisten opiskelijoiden erityistilanne.

A: Kysymys: Koulutusalat, jotka vastaus kattaa. Prosenttiluvut kuvaavat, kuinka suuri osa vastanneista ammattikorkeakouluista kouluttaa ko. sote-tutkintoja.

Kyselyn luonne

Raportin perustana oleva kyselylomake sisälsi 38 kysymystä (merkitty Q1–Q38), joilla kartoitettiin ammattikorkeakoulujen sote-alan harjoittelupaikkojen tarjontaa, siihen liittyviä alueellisia eroja, vaikutuksia opiskelijoihin sekä erityiskysymyksiä vieraskielisistä koulutuksista.

Kyselyyn vastasi kussakin 20 AMK-toimipisteessä vastuuhenkilö, (esim. koulutuspäällikkö) joten kukin vastaus edustaa yhden korkeakoulun näkökulmaa. Aineisto kerättiin sähköisesti syksyllä 2025 ja se kattaa arviot pääosin lukuvuoden 2024–2025 tilanteesta. Kysely sisälsi sekä strukturoituja väittämiä likert-asteikolla 1–5 sekä avoimia kysymyksiä. Määrälliset vastaukset analysoitiin laskemalla muun muassa keskiarvoja ja mediaaneja yksikkökohtaisesti ja koko aineistossa. Tulosten raportoinnissa korostetaan kyselyaineistosta nousseita pääteemoja ja havainnollistetaan niitä esimerkkilainauksin ja luvuin. Avoimet vastaukset täydentävät määrällistä analyysiä ja ovat keskeinen osa tulosten tulkintaa ja suositusten muodostamista.

Tulokset

Harjoittelupaikkoja ei ole riittävästi ja/tai ne eivät vastaa tarvetta

Keskeiset havainnot

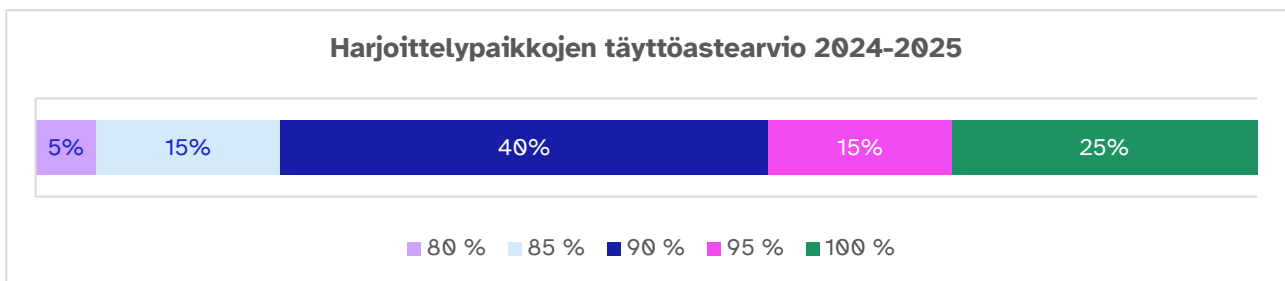
- Harjoittelupaikkojen riittämättömyys näyttäytyy sekä määrällisenä puutteena että paikkojen sisällöllisenä ja toiminnallisena vastaamattomuutena koulutuksen tarpeisiin.

- Tarjolla olevat harjoittelupaikat eivät kaikilta osin vastaa opetussuunnitelmien osaamista-voitteita tai harjoittelujaksojen rakenteita.
- Harjoittelupaikkojen saatavuus vaihtelee merkittävästi koulutusaloittain ja harjoittelutyypeittäin, mikä vaikeuttaa opintojen suunnitelmallista etenemistä.

Kyselyaineiston perusteella harjoittelupaikkoja ei monin paikoin ole tarjolla tarpeeksi suhteessa kasvaneisiin opiskelijamääriin. Yli 90 prosenttia vastaajista katsoo harjoittelupaikkatilanteen heikentyneen viime vuosina ja useissa kommentissa tilannetta kuvattiin huolestuttavaksi tai kriittiseksi.

Kyselyn mukaan ammattikorkeakouluille oli tarjolla lukuvuonna 2024–2025 yli 40 000 harjoittelupaikkaa, joista yli 90 prosenttia käytettiin. Toisaalta taas sopivien harjoittelupaikkojen puute kosketti samana lukuvuonna 3613 opiskelijaa.

Vastanneet arvioivat asteikolla 1–10 keskiarvolla 6 sen, kuinka merkittävänä ongelmana harjoittelupaikkojen puutteen nähdään valmistumiselle. Lähes kaikki vastaajat kuvasivat tilanteen haastavaksi. Harjoittelupaikkoja joudutaan usein *”ottamaan sieltä mistä saa”* sen sijaan, että ne vastaisivat optimaalisesti osaamistavoitteita (avoin vastaus). Tämä tarkoittaa, että määrällisen puutteen ohella myös paikkojen laatu ja sopivuus jäävät vajaksi.

B: Kysymys: Kuinka suuren osan harjoittelupaikoista saatte täytettyä lukuvuonna 2024–2025? Kuvaaja esittää, kuinka suuren osan korkeakoululle tarjolla olevista harjoittelupaikoista ne ovat saaneet täytettyä. Taulukko vastaajat harjoittelupaikkojen täyttöä.

Käytännössä ammattikorkeakoulut ovat järjestäneet vaihtoehtoisia opintojen etenemisen ratkaisuja, kuten simulaatioharjoituksia, ylimääräisiä teoriaopintoja tai tenttejä, kun harjoittelupaikkaa ei ole ollut tarjolla. Huomioitavaa on, ettei direktiivien mukaisia harjoitteluita voida korvata vaihtoehtoisilla ratkaisuilla. Kuitenkin järjestelyistä huolimatta suurin osa ilmoitti, että harjoittelupaikan puutteella on vaikutusta opiskelijan valmistumiseen. Kyselyn tuloksista käy myös ilmi, että lähes kaikissa vastauksissa kerrottiin korvaavien tehtävien järjestämisen olleen välttämätöntä ja *opettajien työaika* on sitoutunut tavanomaista enemmän harjoittelupulan paikkaamiseen (ohjausresurssien kuormittuminen keskiarvo 4,3/5). Useissa vastauksissa tuotiin esiin huoli siitä, että jatkuvat joustoratkaisut voivat heikentää oppimista. Harjoittelupaikkapula ei vaikuta ainoastaan opiskelijoihin, vaan kuormittaa rakenteellisesti ammattikorkeakoulujen henkilöstöä ja sitoo merkittävästi opettajien työaika koulutuksen ydintehtävien ulkopuolelle.

Kyselyn tulokset vahvistavat huolta opiskelijaryhmien eriarvoistumisesta harjoittelujen saannissa. On huomattava, että vaikka lopulta useimmat opiskelijat ovat viime hetken ponnisteluilla saaneet jonkin harjoittelupaikan, tämä ei tarkoita ongelman ratkenneen. Harjoittelupaikat eivät aina vastaa opiskelijan osaamistarpeisiin ja opiskelijat joutuvat joustamaan tai he joutuvat lähtemään harjoitteluun toiselle paikkakunnalle, jolloin heille aiheutuu matka- ja/tai asumiskustannuksia. Avoimista vastauksista kävi ilmi, että hyvinvointialueiden vaikea taloustilanne heikentää harjoittelupaikkojen saatavuutta. Samalla alan opiskelijamäärät ovat kasvaneet, mikä entisestään kärjistää tilannetta.

”Harjoittelupaikkojen määrä on vähentynyt entisestään eikä opiskelijat saa sellaisia harjoittelupaikkoja mitä toivoisivat ja missä kokisivat, että osaamista olisi perusteltua vahvistaa. Työelämä ei pysty vastaamaan opiskelijoiden ohjaustarpeeseen kiristyneiden resurssien vuoksi.”

Avoimissa vastauksissa sosiaali- ja terveysalan järjestöt nousevat esiin yhtenä harjoittelupaikkoja tarjoavana toimintaympäristönä, erityisesti sosiaalialan koulutuksissa. Vastaajien mukaan järjestöjen mahdollisuudet

ottaa vastaan opiskelijoita ovat kuitenkin heikentyneet viime vuosina, mikä liittyy ohjausresurssien niukkuuteen ja toiminnan taloudellisiin reunaehtoihin. Tämä on kaventanut järjestöjen roolia harjoittelupaikkojen tarjoajina ja vähentänyt opiskelijoille tarjolla olevien, opetussuunnitelmien tavoitteita tukevien harjoittelupaikkojen määrää. Ilmiö osaltaan selittää sitä, miksi harjoittelupaikkojen saatavuushaasteet eivät rajaudu yksinomaan määrälliseen puutteeseen, vaan koskevat myös paikkojen laatua ja sopivuutta ammattikorkeakoulutuksen tarpeisiin nähden.

Harjoittelupaikkojen saatavuus on heikointa suurilla ja vetovoimaisilla alueilla

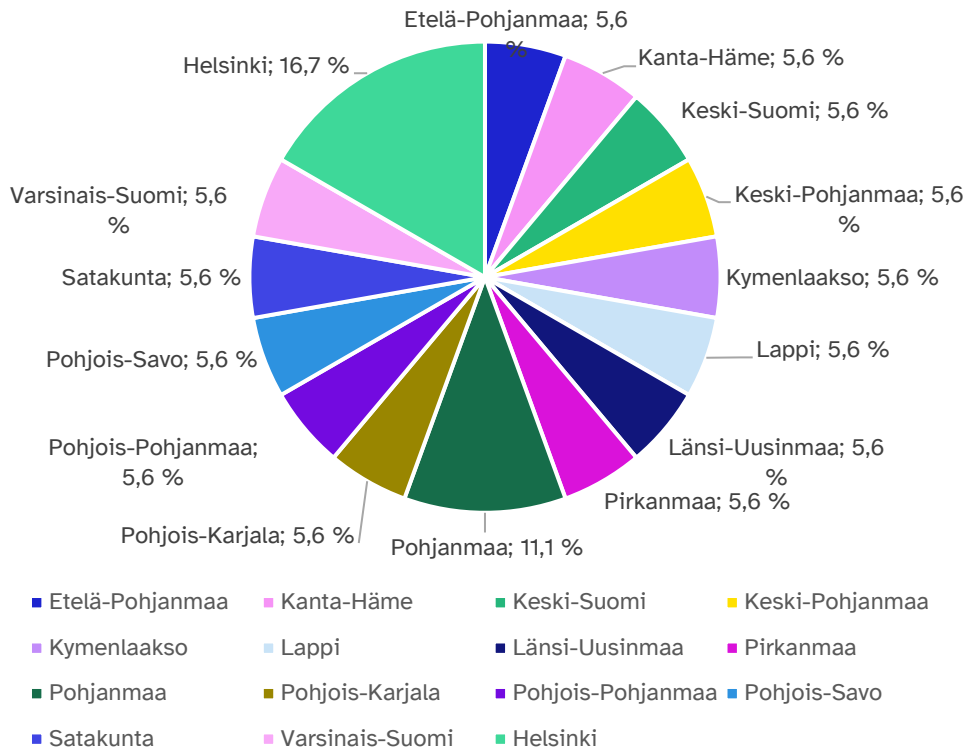
Keskeiset havainnot

- Harjoittelupaikkojen saatavuus arvioidaan heikoimmaksi suurilla ja opiskelijamääriltään vetovoimaisilla alueilla, erityisesti pääkaupunkiseudulla.
- Opiskelijoiden harjoittelut jakautuvat systemaattisesti useille alueille pääasiallisen harjoittelun ulkopuolelle, mikä korostaa ylläalueellista riippuvuutta.
- Alueelliset erot eivät selity pelkästään opiskelijamäärillä, vaan liittyvät harjoittelupaikkojen maantieteelliseen jakautumiseen ja alueiden väliseen kohtaantoon.

Vastaajien pääasialliset harjoittelun alueet painottuvat selvästi suuriin kaupunkialueisiin. Yleisimmäksi pääasialliseksi harjoittelun alueeksi nousi Helsinki. Kokonaisuutena tulokset osoittavat, että alueellinen eriytyminen ei selity yksinomaan opiskelijamäärillä tai ammattikorkeakoulujen sijainnilla.

Muut alueet esiintyvät aineistossa yksittäisinä vastauksina, mikä tuo esiin, että kysely kattaa laajasti eri hyvinvointialueet, mutta vastaajamäärät alueittain ovat pieniä. Pääasiallisten harjoittelun alueiden (hyvinvointialueiden) harjoittelupaikkojen saatavuuden keskiarvo oli 3,2 ja mediaani 3,0 asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa hyvää riittävyttä ja 5 kriittistä vajetta. Tämä viittaa siihen, että keskimäärin saatavuus koetaan pikemminkin niukana kuin hyvänä, mutta ei vielä äärimmäisen kriittisenä.

Pääasiallinen harjoittelun hyvinvointialue

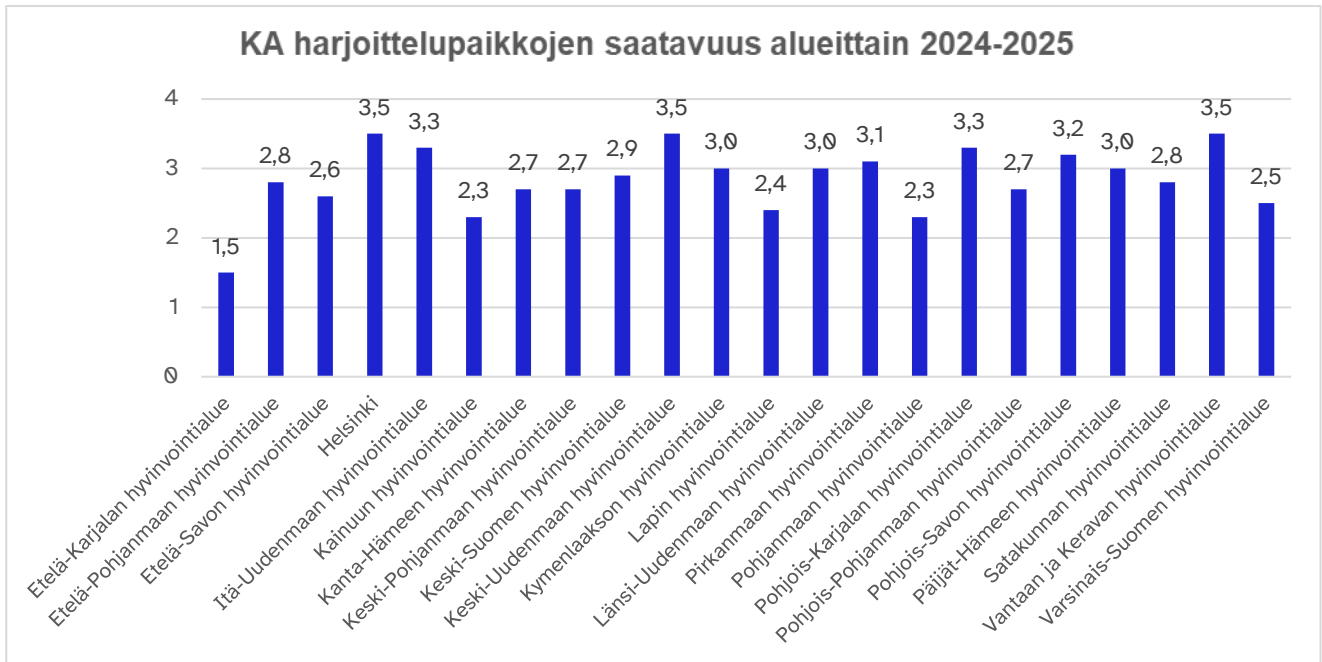

C: Taulukkokuva, kuvaaja esittää vastaajien ilmoittamat pääasialliset harjoittelualueet hyvinvointialueittain.

Toissijaisten harjoittelualueiden osalta kysymys ei mittaa saatavuutta vaan alueiden merkitystä harjoitteluiden toteutumisen kannalta. Tulokset osoittavat, että opiskelijoiden harjoittelut jakautuvat useille alueille pääasiallisen alueen ulkopuolelle, mikä korostaa alueiden välistä riippuvuutta. Esimerkiksi Helsinki sijoittui usein toiseksi tai kolmanneksi tärkeimmäksi toissijaiseksi alueeksi (yhteensä 58 prosenttia vastauksista sijoittui prioriteetteihin 2-3) ja useilla alueilla, kuten Pohjois-Pohjanmaalla ja Kanta-Hämeessä, 100 prosenttia vastauksista asetti kyseisen alueen tärkeimmäksi tai toiseksi tärkeimmäksi toissijaiseksi harjoittelualueeksi. Tämä kertoo siitä, että harjoitteluiden toteutuminen edellyttää systemaattisesti liikkumista yli ensisijaisten alueiden rajojen.

Kun tarkastellaan erikseen toissijaisiksi nimettyjen alueiden harjoittelupaikkojen saatavuutta, alueiden väliset erot korostuvat. Esimerkiksi Etelä-Karjalan hyvinvointialueella saatavuus arvioitiin keskimäärin erittäin hyväksi (ka. 1,5), kun taas Helsingissä, Keski-Uudellamaalla ja Vantaan ja Keravan alueella keskiarvot nousivat 3,5:een (mediaani 3,5-4,0), mikä merkitsee selvästi heikompaa saatavuutta. Näin ollen suuret ja opiskelijamääriltään vetovoimaiset alueet näyttävät toissijaisissakin tarkasteluissa kuormittuneina, kun taas pienemmillä alueilla haasteet liittyvät useammin absoluuttiseen paikkamäärään kuin kysynnän kasautumiseen.

KA harjoittelupaikkojen saatavuus alueittain 2024-2025

D: Kysymys: Arvioi harjoittelupaikkojen saatavuus alueittain. Asteikolla 1-5, 1= Hyvä riittävyys 5= Kriittinen vajaus. Taulukko kuvaa harjoittelupaikkojen saatavuuden keskiarvot hyvinvointialueittain lukuvuonna 2024-2025, korkeammat arvot kuvaavat heikompaa saatavuutta.

Pääasiallisten alueiden kohtalainen tai heikko saatavuus yhdistettynä vahaan riippuvuuteen toissijaisista alueista viittaa rakenteelliseen kohtaanto-ongelmaan, jossa harjoittelupaikkojen maantieteellinen jakautuminen, palvelurakenteet ja alueiden välinen yhteistyö eivät vastaa koulutuksen todellista tarvetta. Tämä tukee johtopäätöstä, jonka mukaan harjoittelupaikkojen riittävyttä on tarkasteltava nykyistä vahvemmin yliaalueellisenä ja koordinoituna kokonaisuutena. Avoimissa vastauksissa kuvataan myös käytännön muutoksia harjoittelupaikkojen saatavuudessa ja laadussa.

Eräs vastaaja toteaa, että

"Tällä hetkellä Jobiilista on saanut paikkoja, mutta paikkojen väheneminen on näkyvässä, mikä heijastuu myös ohjauksen laatuun. Erikoissairaanhoidon jaksot ovat olleet erityisen haastavia saada."

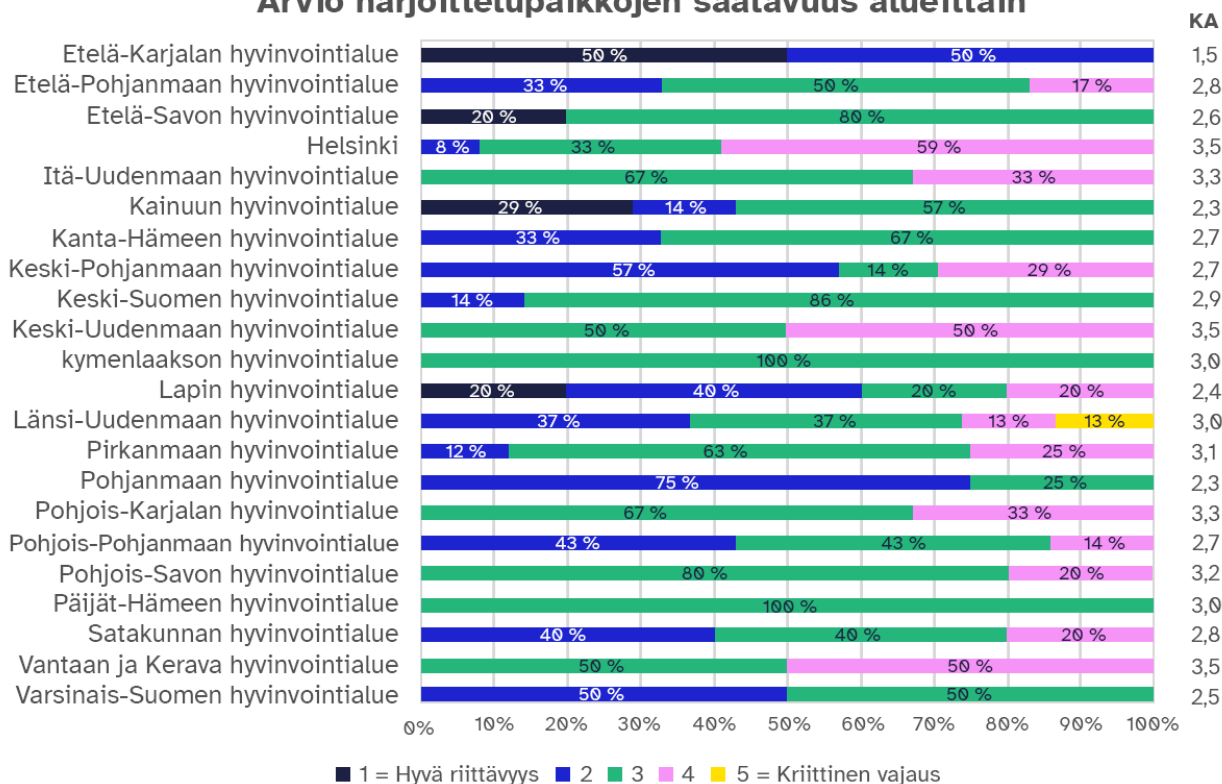
Tämä havainnollistaa, että saatavuushaasteet eivät rajoitu pelkästään paikkamääriin, vaan ulottuvat myös harjoittelujen sisältöihin ja ohjauksen edellytyksiin.

Avoimet vastaukset täydentävät määrällistä analyysiä osoittamalla, että alueellinen saatavuus ei ole yksinomaan määrällinen kysymys. Vastaajien mukaan harjoittelupaikkoja voi jäädä täyttämättä alueilla, joilla opiskelijoilla ei ole taloudellisia tai logistisia edellytyksiä siirtyä, tai joissa tarjolla olevat paikat eivät vastaa opetussuunnitelmien osaamistavoitteita. Useat vastaajat korostavat, että opiskelijat hakeutuvat harjoitteluihin usein asuinpaikkansa eivätkä kampuksen sijainnin perusteella, mikä lisää yliaalueellista riippuvuutta ja vahvistaa jo määrällisessä analyysissä havaittua alueiden välistä kytkeytyneisyyttä. Tätä tulkintaa tiivistää vastaajien näkemys, jonka mukaan

"harjoittelupaikkojen tarkastelu pelkästään alueellisesti ei anna todellista kuvaa tilanteesta".

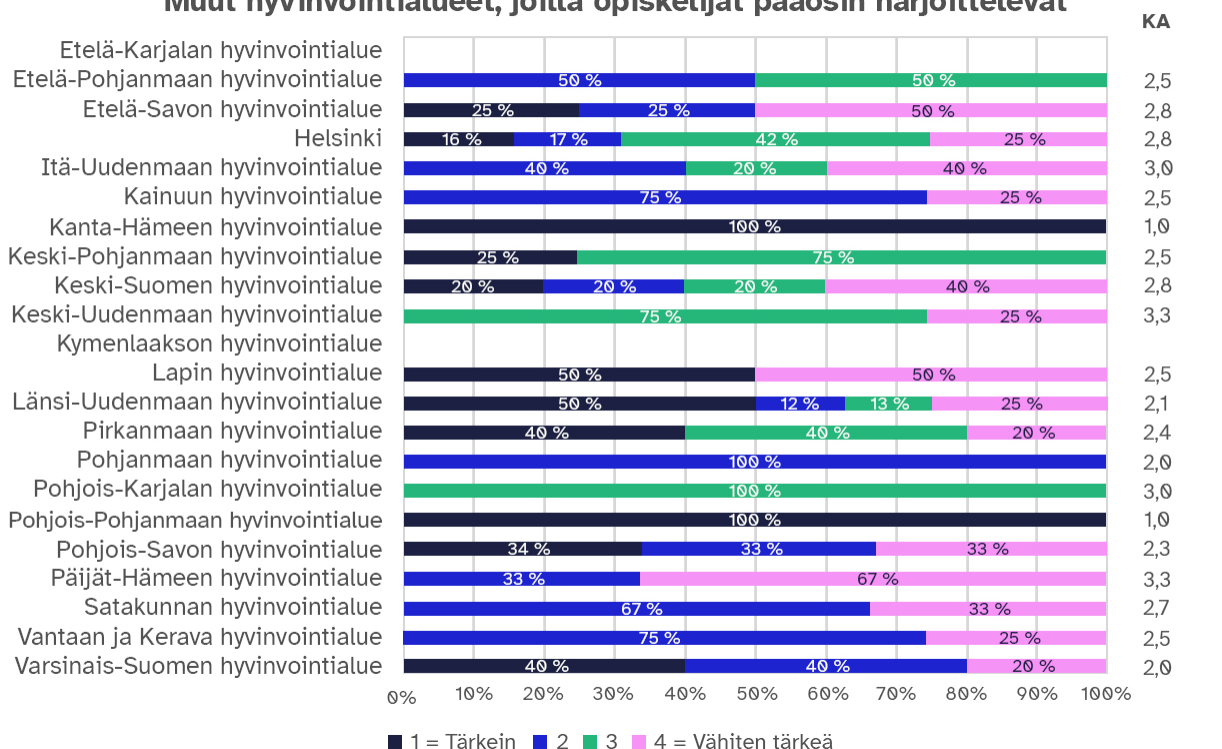
Aineisto tukee siten tulkintaa siitä, että alueellinen saatavuus kytkeytyy kiinteästi opiskelijoiden arjen realiteetteihin ja koulutuksen rakenteisiin eikä sitä voida arvioida luotettavasti ilman näiden tekijöiden samanaikaista huomioimista.

Arvio harjoittelupaikkojen saatavuus alueittain

E: Taulukko kuvaa vastaajien arviot harjoittelupaikkojen saatavuudesta hyvinvointialueittain lukuvuonna 2024–2025. Arviointi on tehty asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa hyvää riittävyttä ja 5 kriittistä vajetta, palkit kuvaavat vastausten jakaumaa ja oikean reunan keskiarvot kokoavat aluekohtaisen saatavuusarvion.

Muut hyvinvointialueet, joilla opiskelijat pääosin harjoittelevat

F: Taulukko kuvaa, millä muilla hyvinvointialueilla opiskelijat pääosin suorittavat harjoittelunsa pääasiallisen harjoittelun lisäksi. Vastaajat ovat valinneet neljä seuraavaksi tärkeintä aluetta. Palkit kuvaavat prioriteettien jakaumaa ja oikean reunan keskiarvot kokoavat alueiden suhteellisen merkityksen harjoitteluiden toteutumisen kannalta.

Korkeakoulut maksavat harjoittelumaksuja edelleen tietyistä opiskelijaryhmistä

Keskeiset havainnot

- Osa ammattikorkeakouluista maksaa edelleen harjoittelumaksuja tietyistä opiskelijaryhmistä harjoittelupaikkojen varmistamiseksi.
- Harjoittelumaksut kohdentuvat erityisesti tilanteisiin, joissa harjoittelupaikkojen saataavuus on muuten rajallista.
- Käytännöt vaihtelevat korkeakouluittain ja alueittain, mikä heikentää järjestelmän yhdenmukaisuutta ja ennakoitavuutta.

Vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon harjoittelukorvausten rahoitusjärjestelmää muutettiin siten, että ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden harjoittelukorvaukset maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön rahoituksella sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain 60 b §:n perusteella. Samanaikaisesti hallitusohjelmassa linjattiin, että ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta vähennetään harjoittelukorvauksia vastaava määrä, yhteensä 12 miljoonaa euroa. Uudistus on muuttanut harjoittelukorvausten rahoituksen rakennetta, mutta ei ole poistanut kaikkia tilanteita, joissa ammattikorkeakoulut maksavat harjoittelumaksuja erillisjärjestelyin.

Kyselyn perusteella ammattikorkeakoulut maksavat edelleen harjoittelumaksuja tietyistä opiskelijaryhmistä, mutta ne eivät koske pääsääntöisesti tutkinto-opiskelijoita. Avoimissa vastauksissa korostuu huoli siitä, että harjoittelumaksujen laajentaminen tai siirtäminen korkeakoulujen vastuulle ei ole taloudellisesti mahdollista. Lisäksi nostetaan esiin käytäntöjen kirjavuus ja hallinnollinen kuormittavuus: ”organisaatioiden erilaiset maksukäytännöt ovat amk-näkökulmasta hämääviä ja työllistävät merkittävästi”. Kysely ei kuitenkaan osoita systemaattista siirtymää kohti maksullisempaa harjoittelumallia.

Niistä vastaajista, jotka raportoivat maksuista (n = 9), 44,4 prosenttia ilmoitti maksujen kohdistuvan laillistumis- tai pätevytymiskoulutusten opiskelijoihin, 33,3 prosenttia tilauskoulutettaviin ja 22,2 prosenttia vaihto-opiskelijoihin, lisäksi yksittäisiä mainintoja kohdistui yksityisellä sektorilla tapahtuviin harjoitteluihin.

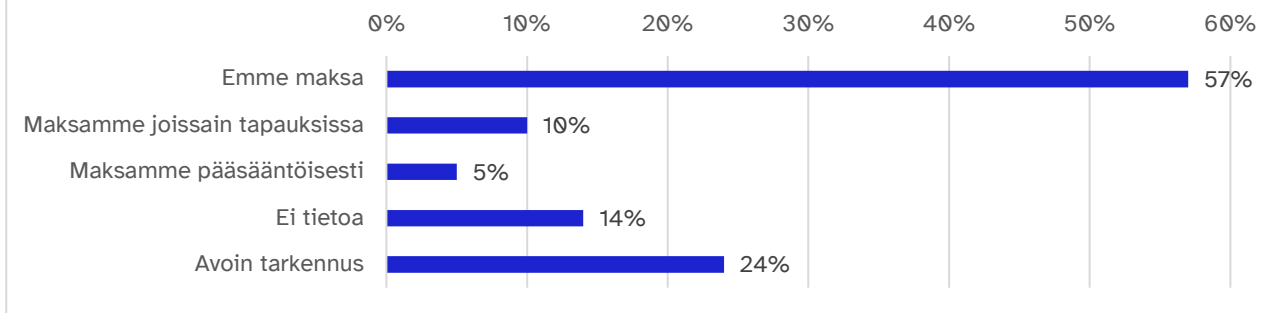

G: Taulukko kuvaa, mistä opiskelijaryhmistä harjoittelumaksuja peritään ja kuinka suuri osuus vastaajista on tunnistanut maksukäytännöt kussakin ryhmässä.

Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta tilauskoulutettavien osalta 57,1 prosenttia ilmoitti, ettei harjoittelumaksuja makseta, kun taas 9,5 prosenttia maksoi joissakin tapauksissa ja 4,8 prosenttia pääsääntöisesti.

Maksatteko tilauskoulutusopiskelijoista ammattikorkeakouluna hyvinvointialueille harjoittelumaksuja?

Vastaajien määrä 21, valittuja vastauksia 23

H: : Taulukko kuvaa, maksavatko ammattikorkeakoulut tilauskoulutusopiskelijoiden harjoitteluista harjoittelumaksuja hyvinvointialueille.

Merkittävää on, että 90 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei maksukäytännössä ole tapahtunut muutoksia viimeisen 12 kuukauden aikana. Tämä viittaa vakiintuneeseen, mutta osin epäselvään käytäntöjen kokonaisuuteen.

Harjoittelupaikkojen puute aiheuttaa merkittäviä opintojen viivästyksiä

Keskeiset havainnot

- Harjoittelupaikkojen puute on johtanut opintojen viivästyksiin merkittävässä osassa ammattikorkeakouluja lukuvuonna 2024–2025.
- Viivästyminen liittyy erityisesti tilanteisiin, joissa pakollisia harjoittelujaksoja ei ole voitu suorittaa suunnitellussa aikataulussa.
- Opintojen viivästyminen heikentää valmistumisen ennakoitavuutta ja kuormittaa sekä opiskelijoita että korkeakoulujen henkilöstöä.

Kolmasosa kyselyyn vastanneista ammattikorkeakouluista ilmoitti, että opiskelijoiden opinnot viivästyivät lukuvuonna 2024–2025 harjoittelupaikkojen puutteen vuoksi. Viivästyminen ilmeni esimerkiksi siten, että opiskelijat joutuivat siirtämään puuttuvan harjoittelujakson seuraavaan lukukauteen tai jopa seuraavaan lukuvuoteen, mikä johti valmistumisen lykkäytymiseen.

Harjoittelupaikkojen niukkuus on siten jo konkreettisesti realisoitunut opintojen viivästyminä. Lukuvuonna 2024–2025 noin 3 613 opiskelijan opinnot viivästyivät harjoittelupaikan puutteen vuoksi 20 ammattikorkeakoulussa. Näistä opiskelijoista noin 2 587 oli kotimaisia ja 887 vieraskielisiä.

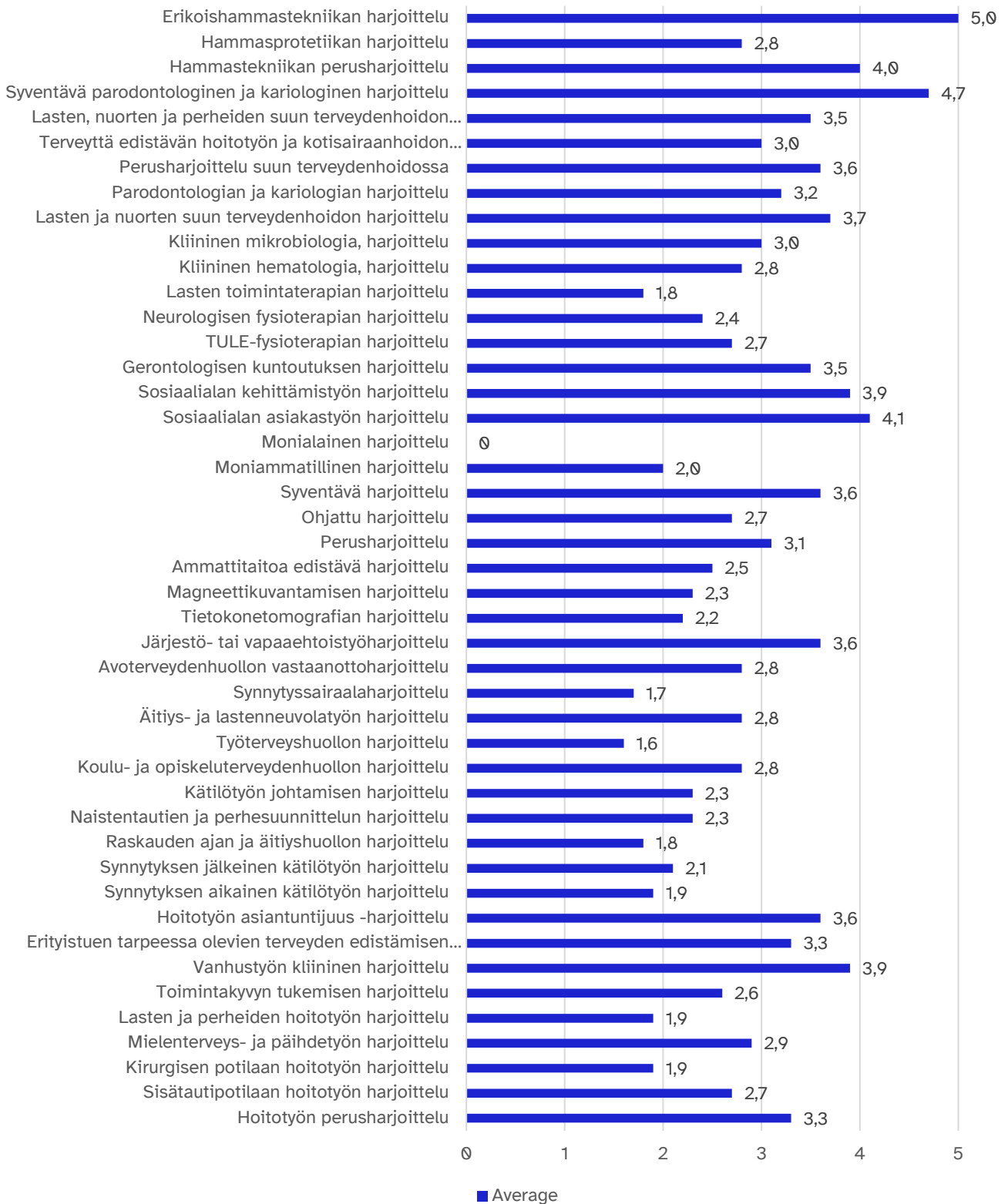
Toisin sanoen kyseisenä lukuvuonna keskimäärin yli 180 opiskelijan opinnot hidastuivat yhdessä ammattikorkeakoulussa harjoittelupaikkojen puutteen vuoksi. Tyypillisesti yhdessä ammattikorkeakoulussa noin 40 (mediaani) opiskelijan opinnot viivästyivät lukuvuoden aikana, mutta vaihtelu on suurta. Joissakin pienemmissä ammattikorkeakouluissa kyse oli muutamista opiskelijoista, kun taas suurimmissa yksiköissä luvut nousivat satoihin. Eräässä ammattikorkeakoulussa jopa 700 opiskelijaa joutui muuttamaan opintosuunnitelmaansa vuoden aikana. Tämä on toki poikkeuksellinen ääriesimerkki, mutta kuvaa ongelman laajuutta pahimmillaan.

Kysely tarjoaa yksityiskohtaista tietoa siitä, mihin harjoittelun vaiheisiin ja erikoisaloihin pula kohdistuu. Selkeimmin pula painottuu tietyille kliinisille ja EU-direktiivin säätelemille harjoittelujaksoille, erityisesti sairaanhoito-, terveydenhoito- ja kättilötyössä sekä ensihoidossa. Vakavin puute paikoista on esimerkiksi työterveyshuollon harjoittelussa (keskiarvo 1,6) lasten ja perheiden hoitotyön harjoittelussa (1,9), kirurgisen hoitotyön harjoittelussa (1,9) sekä synnytyksen aikaisissa kättilöharjoittelussa (1,9), joissa suuri osa vastaajista arvioi paikkojen riittävyyden heikoksi tai erittäin heikoksi.

Muutamissa tapauksissa raportoitiin opiskelijoiden keskeyttäneen opintojaan väliaikaisesti turhautumisen vuoksi. Osa harkitsi jopa alanvaihtoa, jos pakollisia harjoitteluja ei saataisi järjestymään. Avoimet vastaukset korostivat, että monissa ammattikorkeakouluissa on ryhdytty *“kaikin keinoin”* ehkäisemään opintojen peruuntumista. Ammattikorkeakoulujen ratkaisuja ovat olleet mm. korvaavien opintojen järjestelyt, henkilökohtaisen ohjauksen tarjoaminen sekä muut joustot opinnoissa.

Harjoittelupaikkojen puutteen tai riittävyyden kohdentuminen opintojen eri vaiheeseen

1 = Harjoittelupaikoista on puutetta 5 = Harjoittelupaikkoja on riittävästi

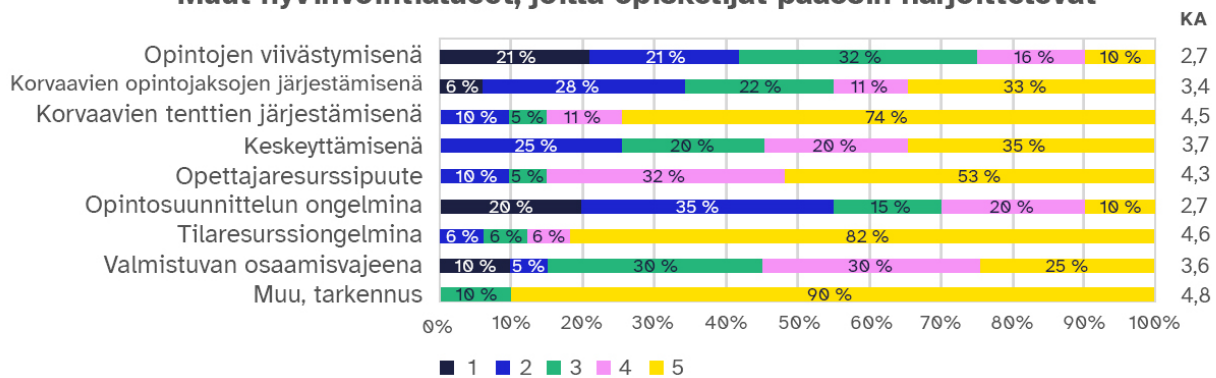
I: Kysymys 1 = Harjoittelupaikoista on puutetta 5 = Harjoittelupaikkoja on riittävästi (Harjoittelupaikkojen puutteen tai riittävyyden kohdentuminen opintojen eri vaiheeseen). Taulukko kuvaa, miten harjoittelupaikkojen puute tai riittävyys kohdentuu opintojen eri vaiheisiin ja harjoittelutyyppeihin. Matalammat arvot kuvaavat suurempaa niukkuutta kyseisessä harjoittelussa.

Korkeakoulujen joustot eivät kuitenkaan poista perusongelmaa. Poikkeusjärjestelyiden varassa opintojen loppuun saattaminen on tullut raskaaksi niin opiskelijoille kuin henkilöstölle. Opettajien palautteen mukaan jatkuva epävarmuus harjoittelusta lisää opiskelijoiden stressiä ja kuormittaa myös opettajakuntaa, joka käyttää merkittävästi aikaa harjoittelupaikkojen etsimiseen ja järjestämiseen. Eräässä vastauksessa todettiin, että toistaiseksi harjoittelupula:

“ei onneksi näy vielä merkittävästi keskeyttämisinä, koska ammattikorkeakouluissa tehdään hartiavoimin töitä harjoittelupaikkojen saamiseksi”,

mutta samalla varoitettiin tilanteen olevan kestämaton ilman rakenteellisia toimia. On selvää, että ilman parannuksia harjoittelupaikkojen saatavuudessa ministeriön tavoite opiskelijoiden valmistumisesta tavoiteajassa on haastava saavuttaa.

Muut hyvinvointialueet, joilla opiskelijat pääosin harjoittelevat

J: Taulukko kuvaa, miten harjoittelupaikkojen puute on vaikuttanut opintoihin ja opetuksen toteutukseen ammattikorkeakouluissa.

Myös teho-, leikkaus- ja erikoissairaanhoidon ympäristöt nousevat avoimissa vastauksissa toistuvasti esiin niukkoina ja kilpailtuina harjoittelupaikkoina. Sen sijaan useilla sosiaalialan ja tietyillä kuntoutuksen osa-alueilla (esim. sosiaalialan asiakastyön harjoittelu, gerontologinen kuntoutus) saatavuus arvioidaan keskimäärin paremmaksi, mikä tukee vastaajien toistuvaa huomiota siitä, että harjoittelupaikkapula on voimakkaasti koulutusalaakohtainen. Useat vastaajat tiivistävät tilanteen toteamalla, että

”sosionomikoulutuksessa puute on yksittäistä, mutta terveysalan koulutuksissa se haastaa koko koulutuksen toteutusta”.

Lisäksi aineisto osoittaa, että pula kohdistuu usein opintojen alku- ja keskivaiheen harjoitteluihin, kun taas valmistumisvaiheen harjoittelut priorisoidaan, mikä synnyttää rakenteellisen pullonkaulan opintopolun keskivaiheille.

Vieraskielisille harjoittelupaikan saaminen on erityisen vaikeaa

Keskeiset havainnot

- Vieraskielisissä koulutuksissa harjoittelupaikkojen saatavuus on keskimäärin vaikeampaa kuin suomenkielisissä koulutuksissa.
- Haasteet liittyvät erityisesti ohjauskieleen, työyhteisöjen valmiuksiin sekä harjoittelupaikkojen halukkuuteen ottaa vieraskielisiä opiskelijoita.
- Harjoittelupaikkapula vieraskielisissä koulutuksissa lisää opintojen viivästymisen riskiä ja edellyttää korkeakouluilta poikkeusjärjestelyjä.

Kysely osoittaa johdonmukaisesti, että vieraskielisissä (erityisesti englanninkielisissä) koulutusohjelmissa harjoittelupaikkojen saatavuus on selvästi haastavampaa kuin suomenkielisissä koulutuksissa. Avoimen vastausaineiston perusteella vieraskielisten opiskelijoiden haasteet eivät rajoitu yksittäisiin tapauksiin, vaan ne kytkeytyvät järjestelmällisesti työelämän valmiuksiin ottaa vastaan vieraskielisiä opiskelijoita, monikulttuurisen ohjauksen toteutumiseen sekä harjoittelupaikkojen löytymiseen kansainvälisille opiskelijoille.

Väittämä ”vieraskielisten opiskelijoiden on vaikeampi saada harjoittelupaikkaa kuin suomenkielisten” arvioitiin asteikolla 1–5, eikä yksikään vastaaja ollut väitteen kanssa täysin eri mieltä. Arvioiden keskiarvo oli 3,2/5, mikä viittaa siihen, että enemmistö vastaajista kokee vieraskielisyyden vaikeuttavan harjoittelupaikan saamista ainakin jossain määrin. Useissa avoimissa vastauksissa tämä nousi esiin keskeisimpänä yksittäisenä harjoittelupaikkatilannetta heikentävänä tekijänä.

Haasteen taustalla on monenlaisia syitä, mutta korostuneimmin esille nousivat työyhteisöjen asenteet ja kieli-taitoon liittyvät kysymykset. Noin 62 prosenttia mainituista syistä liittyi ohjauskieleen tai ennakkoluuloihin. Henkilöstö saattaa epäröidä ohjata opiskelijaa englanniksi tai organisaatiossa voi olla kieli- ja kulttuurimuuri ulkomaalaistaustaista harjoittelijaa kohtaan. Kuten eräs vastaaja tiivistä tilanteen:

”suurimpana haasteena näyttäytyvät vieraskielisten opiskelijoiden harjoittelupaikat”.

K: Taulukko kuvaa vastaajien arviot, onko vieraskielisten opiskelijoiden haastavampaa päästä harjoitteluun kuin suomenkielisten opiskelijoiden. Arviointi on tehty asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa ei ja 5 kyllä.

Mitkä tekijät vaikeuttavat vieraskielisten opiskelijoiden pääsyä harjoitteluun tai aiheuttavat haasteita harjoittelun toteutumisessa?

Neljä tärkeintä tekijää.

L: Taulukko kuvaa vastaajien arvioita niistä tekijöistä, jotka vaikeuttavat vieraskielisten opiskelijoiden pääsyä harjoitteluun tai aiheuttavat haasteita harjoittelun toteutumisessa. Vastaajat ovat valinneet neljä tärkeintä tekijää.

Useat vastaajat kuvaavat, että vieraskielisten opiskelijoiden kohdalla tavanomaiset harjoittelupaikkojen hankintatavat eivät toimi. Paikkojen löytyminen edellyttää poikkeuksellisia järjestelyjä ja huomattavaa lisätyötä korkeakoulujen henkilöstöltä. Yksittäisissä tapauksissa tämä on tarkoittanut sitä, että koko vieraskielisen opiskelijaryhmän harjoittelupaikat on etsitty opettajan henkilökohtaisella työpanoksella. Eräs vastaaja tiivisti tilanteen seuraavasti:

“englanninkielisen ryhmän kaikkien opiskelijoiden harjoittelupaikat jouduttiin etsimään lehtorin toimesta, koska opiskelijat eivät saaneet paikkoja itse”.

Tämä havainto toistuu aineistossa ja viittaa siihen, että käytössä olevat järjestelmät, kuten Jobiili, eivät vieraskielisten opiskelijoiden kohdalla toimi.

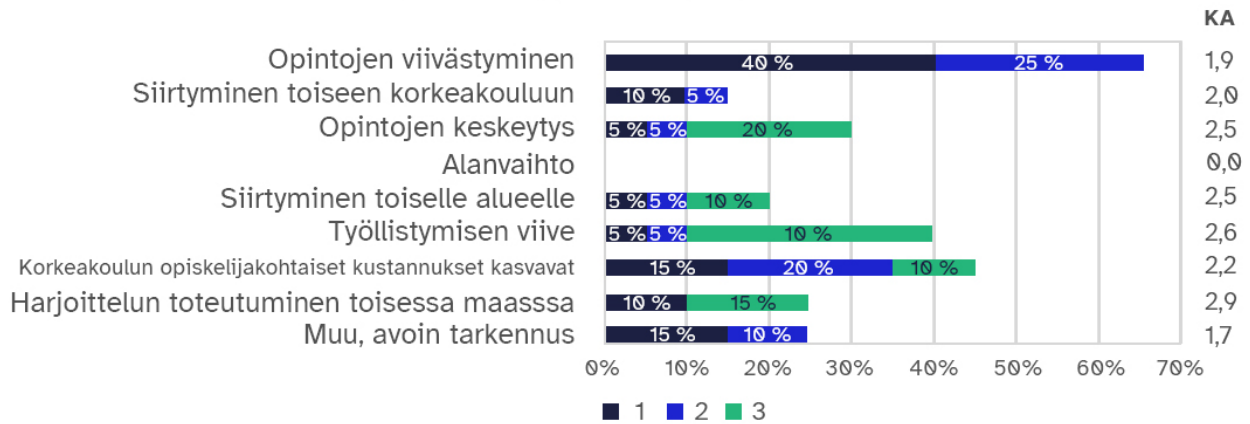
Kyselyvastauksissa selvästi yleisimmäksi vieraskielisten opiskelijoiden harjoittelua vaikeuttavaksi tekijäksi nousevat työyhteisöjen kieli- ja asennekysymykset. Aineistossa valtaosa mainituista syistä liittyy epävarmuuteen englanninkielisestä ohjauksesta, ennakkoluuloihin tai puutteellisiin valmiuksiin ohjata vieraskielisiä opiskelijoita. Tilannetta kuvattiin muun muassa seuraavasti:

“harjoittelupaikat eivät ole halukkaita ottamaan kv-opiskelijoita” sekä “nursing-opiskelijoita pyritään estämään osallistumasta harjoitteluun jo pelkän nimen perusteella”.

Yhdessä vastauksessa todetaan myös, että “Jobiili mahdollistaa syrjinnän harjoittelupaikkaa hakevien nimen perusteella”. Tämä nostaa esiin rakenteellisia ongelmia harjoittelupaikkojen jakautumisessa.

Kieleen liittyvien haasteiden ohella vastaajat tuovat esiin potilasturvallisuuteen liittyviä huolia erityisesti vaativissa kliinisissä ympäristöissä. Samalla kuitenkin korostuu, että näitä huolia käytetään usein perusteena ennakkoivalle rajaamiselle: “harjoittelupaikkoja rajataan jo etukäteen vieraskielisten ulottumattomiin”, eikä opiskelijoiden todellista osaamista tai kielitaitoa arvioida tapauskohtaisesti. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa vieraskielisten opiskelijoiden harjoittelumahdollisuudet kaventuvat riippumatta yksilöllisistä valmiuksista.

Ammattikorkeakoululuille koituvat seuraukset vieraskielisten opiskelijoiden harjoitteluongelmista kyselyn toteuttamishetkellä

M: Taulukko kuvaa, millaisia seurauksia korkeakoulut kokevat vieraskielisten opiskelijoiden harjoitteluun liittyvistä ongelmista tällä hetkellä. Palkit kuvaavat vastausten jakaumaa ja oikean reunan keskiarvot kokoavat seurausten suhteellisen merkittävyyden.

Kyselyaineisto tuo esiin myös konkreettisia seurauksia koulutuksen toteutuksen tasolla. Vieraskielisten opiskelijoiden harjoittelupaikkojen puute hidastaa opintojen etenemistä, lisää opintojen uudelleensuunnittelun tarvetta ja kasvattaa ohjauksen tarvetta. Tämä kuormittaa sekä opiskelijoita että korkeakoulujen henkilöstöä ja heikentää mahdollisuuksia tarjota osaamistavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaista harjoittelua. Eräs vastaaja liitti tilanteen suoraan koulutuksen vetovoimaan todeten, että:

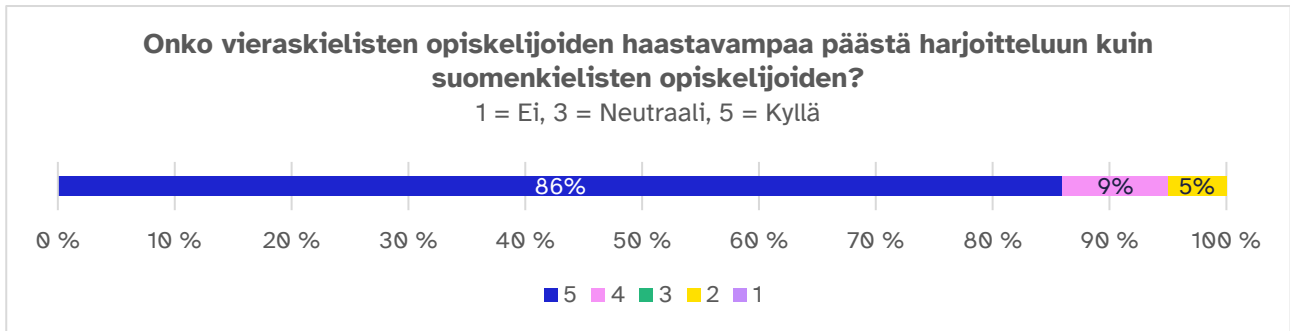
“harjoittelupaikkojen puute on vetovoimatekijä nursing-tutkinnossa, koska emme pysty tarjoamaan laadukkaita harjoittelupaikkoja ulkomailta tuleville opiskelijoille”.

Tämä kytkee harjoittelupaikkatilanteen suoraan kansainvälisten koulutusten kestävyteen ja vaikuttavuuteen.

Kokonaisuutena kyselyn tulokset osoittavat, että vieraskielisten koulutusten harjoittelupaikkahaasteet eivät ole satunnaisia, vaan muodostavat rakenteellisen pullonkaulan sote-alan koulutuksissa. Harjoittelupaikkojen puute, kieli- ja asennekysymykset sekä ohjausresurssien rajallisuus kasaantuvat erityisesti vieraskielisten opiskelijoiden kohdalla ja johtavat tilanteisiin, joissa koulutuksen yhdenvertaisuus ja tavoitteiden mukainen osaamisen kehittyminen eivät täysimääräisesti toteudu. Kyselyaineiston perusteella voidaan todeta, että ilman järjestelmällisiä muutoksia harjoittelukäytännöissä ja työelämän valmiuksissa vieraskielisten opiskelijoiden harjoittelupaikkatilanne jää selvästi heikommaksi kuin suomenkielisissä koulutuksissa. Tämä vaarantaa vieraskielisten sote-koulutuksen toimivuuden pitkällä aikavälillä.

Kansainvälisten opiskelijoiden Valviran käsittelyajat suhteessa suomalaisiin opiskelijoihin

Kysely tuottaa näyttöä siitä, että kansainvälisten opiskelijoiden rekisteröinti- ja laillistamisprosessit Valvirassa (nykyisin Lupa- ja valvontavirasto) kestävät useimmiten pidempään kuin Suomen kansalaisten. Vastaajista (n = 10) 70 prosenttia arvioi käsittelyajan olevan 1–3 kuukautta pidempi kuin suomalaisilla opiskelijoilla, kun taas 30 prosenttia katsoi käsittelyaikojen olevan yhtä nopeita. Kukaan ei raportoinut yli kuuden kuukauden eroa.

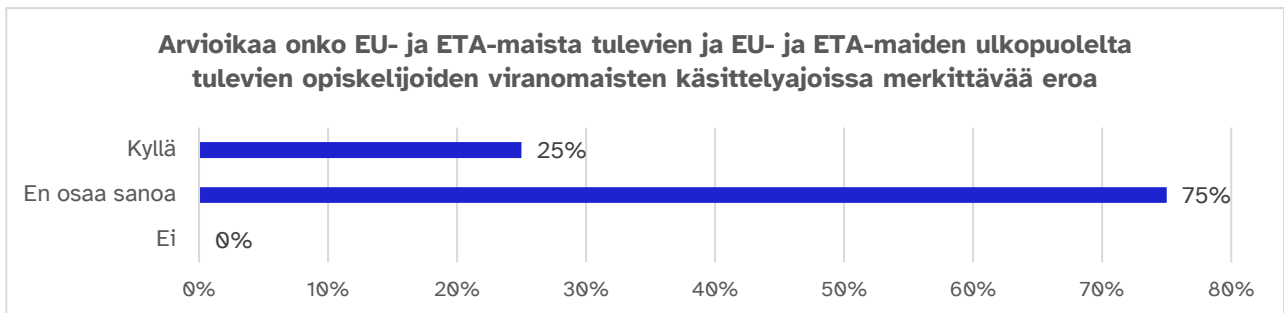

N: Taulukko kuvaa vastaajien arviot siitä, onko vieraskielisten opiskelijoiden haastavampaa päästä harjoitteluun kuin suomenkielisten opiskelijoiden.

O: Taulukko kuvaa vastaajien arviota kansainvälisten (kv-) opiskelijoiden Valviran rekisteröinti- ja laillistamisprosessien käsittelyaikojen pituudesta suhteessa Suomen kansalaisten käsittelyaikoihin.

EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien ja EU-/ETA-maista tulevien opiskelijoiden välillä ei kyselyn perusteella pystytä tekemään vahvaa johtopäätöstä. 75 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei osaa arvioida eroa, ja vain 25 prosenttia koki eron merkittäväksi. Tämä viittaa tiedon hajanaisuuteen korkeakouluissa ja prosessien heikkoon läpinäkyvyyteen.

P: Taulukko kuvaa vastaajien arviota, onko EU- ja ETA-maista tulevien opiskelijoiden sekä EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden viranomaiskäsittelyajoissa merkittäviä eroja.

Vastaajat arvioivat, että Valvira-prosessien pitkittyminen viivästyttää keskimäärin 19 prosentilla kansainvälisistä opiskelijoista siirtymistä koulutusta vastaaviin tehtäviin (mediaani 7,5 prosenttia). Hallinnolliset viiveet siis hidastavat työmarkkinoille siirtymistä.

Johtopäätökset

Keskeiset havainnot

- Harjoittelupaikkapula on rakenteellinen ja valtakunnallinen ilmiö, joka ei ratkea yksittäisten ammattikorkeakoulujen tai alueiden toimilla.
- Ongelma liittyy paikkamäärien lisäksi harjoittelujen maantieteelliseen jakautumiseen, ohjauksen edellytyksiin ja vastuunjaon epäselvyyksiin.
- Harjoittelupaikkojen riittävyyden turvaaminen on keskeinen edellytys sote-alan koulutuksen sujuvuudelle ja osajien saatavuudelle.

Kyselyaineiston pohjalta voidaan todeta, että harjoittelupaikkojen riittämättömyys on muodostunut merkittäväksi haasteeksi sosiaali- ja terveysalan AMK-koulutuksessa kuluvalle vuosikymmenellä. Opiskelijamäärien kasvu ja uudet koulutusohjelmat ovat lisänneet harjoittelupaikkojen tarvetta, mutta tarjonta ei ole pysynyt perässä. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulutuksen aloittajamäärä kasvoi vuosina 2019–2022 yhteensä 3 060 opiskelijalla, kun merkittävä osa hallituskaudella toteutetuista aloituspaikkalisäyksistä kohdistui sote-alalle. Koulutusmäärien kasvuun ei kuitenkaan ole liittynyt vastaavaa harjoittelupaikkojen lisääntymistä, mikä on johtanut järjestelmätason kohtaanto-ongelmaan. Koulutusmääriä ja harjoittelupaikkoja ei tällä hetkellä suunnitella riittävän yhtenevästi, mikä näkyy paikoin kriittisenä pulana harjoittelupaikoista. Tilanne on johtanut korkeakouluissa erilaisiin hätätoimiin (korvaavat suoritukset opintojen edistämiseksi, joustot, lisäohjaus), joiden varassa opintoja on saatu vietyä eteenpäin. Kuitenkaan näin syntynyttä “uutta normaalia” ei voida pitää kestäväenä ratkaisuna.

Alueellisesti tarkasteltuna ongelma koskee lähes koko maata, vaikkakin joillakin alueilla pärjätään toistaiseksi paremmin. Erityisesti pienemmillä paikkakunnilla harjoittelupaikkojen rajallinen määrä rajoittaa koulutuksen kasvua, ja suurilla kaupunkiseuduilla kilpailu opiskelijoiden kesken kiristyy.

Kyselyn avoimet vastaukset osoittavat, että alueellisten erojen taustalla vaikuttavat laajemmat rakenteelliset tekijät koko sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmässä. Harjoittelupaikkojen saatavuus ei määräydy ainoastaan alueellisen paikkamäärän perusteella, vaan siihen vaikuttavat myös eri toimijoiden resurssit, ohjausvalmiudet ja roolit harjoittelujen toteuttamisessa. Erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöjen roolin kaventuminen harjoittelupaikkojen tarjoajina vähentää järjestelmän kokonaiskapasiteettia ja lisää painetta muille harjoitteluympäristöille. Aineisto tukee tulkintaa siitä, että harjoittelupaikkojen saatavuus on koko palvelujärjestelmää koskeva kysymys, joka edellyttää toimijoiden välistä yhteensovittamista ja kansallista tarkastelua.

Opiskelijoiden kannalta tilanne on huolestuttava. Tuhannet opiskelijat joutuvat lykkäämään valmistumistaan tai sopeuttamaan opintopolkuaan harjoittelujen vuoksi, mikä aiheuttaa stressiä ja epävarmuutta. On myös vaarana, että osa opiskelijoista turhautuu ja hakeutuu muille aloille, jos käytännön harjoitteluja ei saada sujuumaan. Tämä olisi takaisku sekä koulutukselle että sote-työvoiman saatavuudelle pitkällä aikavälillä. Vieraskielisten opiskelijoiden kohdalla harjoittelupaikkapula korostuu vielä voimakkaammin, mikä haastaa Suomen tavoitteita kansainvälisten osajien kouluttamisessa ja pitämisessä maassa. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on kestävämpiä, että osa opiskelijoista (esim. ulkomaalaistaustaiset) joutuu muuta heikompaan asemaan harjoittelupaikkojen järjestymisen suhteen.

Nykytilanteen pohjalta on selvää, että tarvitaan sekä nopeita että pitkäjänteisiä toimia harjoittelupaikkatilanteen parantamiseksi. Ammattikorkeakoulut, ministeriöt ja sote-organisaatiot tunnistavat ongelman, mutta ratkaisut edellyttävät koordinaatiota ja resursseja. Sosiaali- ja terveysministeriön tekemä aloite korvata harjoittelun ohjauksen kustannuksia valtion varoista on askel oikeaan suuntaan (STM, 2022), mutta se yksinään ei riitä poistamaan pullonkauloja. Myös opiskelijakohtaiset tekijät on huomioitava. Esimerkiksi vuonna 2023 tehty aikuiskoulutustuen leikkaus on heikentänyt työssäkäyvien aikuisopiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa pitkiä palkattomia harjoitteluita, mikä lisää riskiä opintojen viivästymiselle toimeentulositystä.

Vastauksista muodostetut suositukset tilanteen korjaamiseksi

Kyselyaineiston avoimet vastaukset täydentävät raportin määrällisiä tuloksia ja tuovat esiin harjoittelupaikka-tilanteen taustalla vaikuttavia rakenteellisia ja toiminnallisia tekijöitä. Aineiston perusteella sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakouluharjoittelujen riittävyys ei ole yksinomaan paikkamäärään liittyvä kysymys, vaan liittyy harjoittelujen toteutustapoihin, ohjauksen edellytyksiin, vastuunjakoon sekä kansallisen koordinaation puutteeseen. Suositukset perustuvat vastaajien avoimissa vastauksissa antamiin toimenpide-ehdotuksiin.

1. Harjoittelumallien monipuolistaminen ja suunnitelmallinen hyödyntäminen

Avoimet vastaukset osoittavat, että perinteiset yhtenäiset harjoittelujaksot eivät kaikilta osin vastaa nykyistä harjoittelupaikkatilannetta. Moduuliharjoittelut, pari- ja tiimiharjoittelumallit sekä pitkän aikavälin jaksotetut ratkaisut nähdään keinoina lisätä harjoittelujen toteuttamiskelpoisuutta ja joustavuutta. Samalla ammattikorkeakoulujen omat oppimisympäristöt, kuten opetusvastaanotot ja klinikkatoimintamallit, näyttävät tärkeitä täydentävinä ratkaisuinä erityisesti tilanteissa, joissa työelämän harjoittelupaikat eivät vastaa koulutuksen määrällisiä tai sisällöllisiä tarpeita. Aineisto tukee näiden mallien suunnitelmallista kehittämistä ja valtakunnallista mallintamista osana harjoittelukokonaisuutta.

2. Kieli- ja kulttuuritietoisuuden integroiminen osaksi harjoittelujärjestelmää

Vastauksissa kieli- ja kulttuurikysymykset nousevat toistuvasti esiin harjoittelujen toteutumista rajoittavina tekijöinä. Haasteet koskevat sekä vieraskielisiä tutkintoja että suomenkielisissä tutkinnoissa opiskelevia maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Vastaajat korostavat kielitietoista ja kulttuurisensitiivistä työtöteä, nimettyjen kielitietoisten ohjaajien merkitystä sekä kielituetun harjoittelupaikkojen kehittämistä. Lisäksi toiminnallisten kaksikielisten koulutusmallien nähdään tukevan harjoittelujen toteutettavuutta. Aineisto osoittaa, että kieli- ja kulttuuritietoisuus tulisi nähdä osana koko harjoittelujärjestelmää eikä erillisenä erityiskysymyksenä.

3. Ohjauksen laatu ja työelämän resurssien vahvistaminen

Vastaukset tuovat esiin, että harjoittelupaikkojen saatavuus on vahvasti sidoksissa ohjauksen toteuttamiskelpoisuuteen. Työelämäorganisaatioiden rajalliset resurssit, ohjaajien työkuormitus ja epävarmuus ohjaustehtävien vaatimuksista rajoittavat harjoittelupaikkojen tarjontaa. Lisäksi harjoittelujen ohjaukseen liittyvä lisätyö kuormittaa merkittävästi ammattikorkeakoulujen henkilöstöä, kun harjoittelupaikkoja joudutaan etsimään ja järjestämään poikkeusratkaisuinä. Aineisto tukee näkemystä, että ohjauksen resursointi ja osaamisen vahvistaminen ovat keskeisiä edellytyksiä harjoittelupaikkojen määrän ja laadun turvaamiselle.

4. Rakenteellisen vastuun ja vastuunjaon selkeyttäminen

Useat vastaajat korostavat, että harjoittelupaikkojen riittävyttä ei voida jättää yksittäisten ammattikorkeakoulujen tai opiskelijoiden vastuulle. Harjoittelupaikkojen tarjonta ei ole nykytilanteessa tasapainossa koulutuksen aloituspaikkamäärien kanssa ja vastuunjako eri toimijoiden välillä on osin epäselvä. Hyvinvointialueiden roolia harjoittelupaikkojen tarjoajina pidetään keskeisenä ja paikkamääräiset sopimukset ammattikorkeakoulujen ja hyvinvointialueiden välillä nähdään keinona lisätä ennakoitavuutta. Kumppanuusyksiköiden ja kumppanuussairaaloiden kehittäminen tukee pitkäjänteistä yhteistyötä ja harjoittelujen suunnitelmallista järjestämistä.

5. Harjoittelupaikkojen valtakunnallinen koordinaatio ja läpinäkyvyys

Avoimissa vastauksissa korostuu, että harjoittelupaikkojen hakeminen rajoittuu käytännössä alueellisesti ja että kaikkia tarjolla olevia harjoittelupaikkoja ei ole koottu yhteen näkyvään järjestelmään. Tämä vaikeuttaa harjoittelupaikkojen löytämistä erityisesti ruuhkautuneilla alueilla ja lisää opiskelijoiden välistä eriarvoisuutta. Aineisto tukee tarvetta tarkastella harjoittelupaikkatilannetta valtakunnallisena kokonaisuutena, jossa harjoittelutarpeet, tarjonta ja vastuut ovat läpinäkyviä ja yhteensovitettuja. Valtakunnallinen näkökulma tukisi harjoittelupaikkojen tehokkaampaa kohdentumista ja vähentäisi alueellisia pullonkauloja.

Yhteenveto

Harjoittelupaikkojen riittävyden varmistaminen on kriittinen edellytys sekä sote-alan korkeakoulutuksen laadulle että alan työvoiman saatavuudelle. Kyselyn perusteella ongelma on akuutti ja monisyinen, mutta

ratkaistavissa selkeillä päätöksillä ja yhteistyöllä. Mikäli onnistumme luomaan olosuhteet, jossa jokaiselle sote-opiskelijalle löytyy hänen koulutukseensa sopiva harjoittelupaikka oikeaan aikaan ja oikeasta paikasta, saavutamme samalla ministeriön tavoitteen sujuvista opintopoluista ja aikataulussa valmistumisesta. Tämä hyödyttää opiskelijoiden lisäksi koko sote-alaa. Työelämään saadaan osaavia vastavalmistuneita suunnitelmusti ja uusien ammattilaisten myötä suomalainen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmä kehittyy ja vahvistuu.

Arene